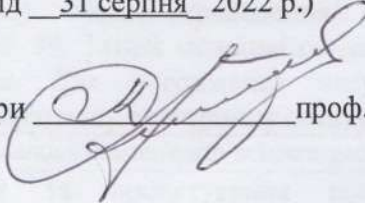

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Географічний факультет
Кафедра геоморфології і палеогеографії

Затверджено

На засіданні кафедри геоморфології і палеогеографії
географічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувачка кафедри проф. Лідія Дубіс

Силабус

навчальної дисципліни «Менеджмент та проектування
природоохоронних територій»,
що викладається в межах
ОПП «Глобальні зміни геоморфосистем і геозагрози»,
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 103 Науки про Землю

Львів 2022

Назва дисципліни	Менеджмент та проектування природоохоронних територій
Адреса викладання дисципліни	Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна
Факультет і кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра геоморфології і палеогеографії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки; 103 Науки про Землю
Викладачі дисципліни	Брусак Віталій Пилипович, канд. геогр. наук, доцент кафедри геоморфології і палеогеографії
Контактна інформація викладачів	Vitaliy.Brusak@lnu.edu.ua, вул. Дорошенка, 41, каб. 39
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Місце проведення консультацій – географічний факультет, каб. 39. Також можливі он-лайн консультації засобами Microsoft Teams. Для погодження часу консультацій необхідно написати на корпоративну електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/master/earth-science-geography-4-master
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Менеджмент та проектування природоохоронних територій” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 103 Науки про Землю для освітньої програми магістрів, яка викладається у третьому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна “Менеджмент та проектування природоохоронних територій” спрямована на теоретичну і методичну підготовку у галузі організації та менеджменту (управління) природно-заповідними територіями. Розглядаються завдання заповідних територій, їхня класифікація і особливості функціонального призначення, структура управління природно-заповідним фондом України. Вивчається порядок проектування і створення природоохоронних територій, зміст і порядок розроблення Проектів організації території і охорони природних комплексів заповідників і національного природних парків, як важливої складової вирішення проблем менеджменту довкілля.
Мета та цілі дисципліни	Мета навчальної дисципліни – теоретична і методична підготовка студентів у галузі організації та менеджменту природоохоронними територіями, як головними об’єктами і суб’єктами реалізації завдань природно-заповідної справи в Україні. Основні цілі, які досягаються під час вивчення дисципліни “Менеджмент та проектування природоохоронних територій”: – засвоєння змісту головних функцій природоохоронних територій та особливості функціонального призначення різних заповідних категорій у природно-заповідному фонді (ПЗФ) України, – ознайомлення з організаційно-правовими основами функціонування природоохоронних територій, змістом головних Законів України у галузі заповідної справи, – вивчення класифікації природно-заповідного фонду України, особливості структури і динаміки ПЗФ та його розподілу на території

	<p>держави за природно-географічними та адміністративно-територіальними одиницями, – ознайомлення з вітчизняним досвідом проектування, створення та менеджменту природоохоронними територіями, змістом та порядком розроблення Проектів створення природно-заповідних територій та Проектів організації території природного (ПЗ) і біосферного заповідників (БЗ), національного природного (НПП) і регіонального ландшафтного парків (РЛП) в Україні.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ.: Географіка, 2003. 306 с. 2. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ ім. Тараса Шевченка, 2005. – 61 с. 3. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ ім. Тараса Шевченка, 2005. – 82 с. 4. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 88 с. 5. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ ім. Тараса Шевченка, 2005. – 86 с. 6. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – Київ: Арістей, 2007. – 480 с. 7. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 8. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Брусак В., Зінько Ю., Кравчук Я., Кричевська Д., Сенчина Б., Шевчук О. Природоохоронні ресурси / Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207. 2. Брусак В. Іванов Є., Кричевська Д., Ковальчук І., Койнова І., Курганевич Л., Лопушанська М., Пилипович О., Сенчина Б. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532. 3. Брусак В., Кричевська Д., Сенчина Б. Екологічна мережа / Львівська область: природні умови та ресурси: монографія / За заг. ред. д-ра

- геогр. наук, проф. М.М. Назарука. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С.442–456.
4. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25-35.
 5. Брусак В., Майданський М. Функціональне зонування національних природних і регіональних ландшафтних парків Карпатського регіону: сучасний стан, методи і методологія реалізації. – Вісник Львівського університету. Серія географ. – 2013. – Вип. 41. – С. 50–69.
 6. Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування: навчальний посібник / О.П. Гавриленко. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 332 с.
 7. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони. навчальний посібник / К.М. Горб. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. – 56 с.
 8. Гуль Н. Проблема сталого функціонування національних парків Карпатського регіону / Н. Гуль, Б. Сенчина, Б. Хомин // Вісник Львів. університету. Серія географічна, 2005. – Вип. 32. – С.155–162.
 9. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б. Г. Проць, І. Б. Іваненко, Т. С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
 10. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. – С. 405–434.
 11. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція / Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. С. 1130–1156.
 12. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання: монографія. – Ужгород, Ліра, 2002. – 312 с.
 13. Кукурудза М. Менеджмент національних парків : навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с.
 14. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків: метод. посібник / Т.Л. Андрієнко, С.Ю. Попович, Г.В. Парчук [та ін.] ; під. ред. Т.Л. Андрієнко. – К. : Академперіодика, 2002. – 103 с.
 15. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С. Стойко, Е. Гадач, Т. Шимон, С. Михалик / Під ред. С.М. Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.
 16. Царик Л. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (концептуальні підходи, практична реалізація) / Л. Царик. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 320 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.rada.gov.ua/laws/> – сторінка законодавства України.
2. <http://www.menr.gov.ua/> – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

	3. Наукове опрацювання заходів щодо створення Карпатської екомережі [Електронний ресурс]: (заключний звіт про науково-дослідну роботу) / А.Г. Безусько, С.Ю. Попович, С.Р. Матвеев, В.С. Мазурок, В.П. Брусак, Л.М. Фельбаба-Клушина, М.М. Приходько, Ю.Г. Масікевич, Л.Г. Безусько, Ю.В. Гречишкіна; Національний університет "Києво-Могилянська академія". Київ, 2007. – 304 с. – Режим доступу : http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/ .
Тривалість курсу	Один семестр.
Обсяг курсу	24 год. аудиторних занять (з них: 16 год. лекцій, 8 год. практичних і семінарських) та 66 год. – самостійна робота.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – головні функції природоохоронних територій та особливості функціонального призначення різних заповідних категорій ПЗФ України, – організаційну структуру управління у галузі охорони та використання ПЗФ України на національному, регіональному і локальному рівнях та ключові положення Законів України у галузі заповідної справи, – класифікацію й особливості структури природно-заповідного фонду України, його розподіл на території держави за природно-географічними регіонами й адміністративно-територіальними одиницями, – порядок створення і оголошення природоохоронних територій загальнодержавного і місцевого значення в Україні, – порядок розроблення Проектів організації території ПЗ, БЗ, НПП і РЛП в Україні, – функціональне зонування території ПЗ, БЗ, НПП і РЛП; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здобувати інформацію про сучасний стан природно-заповідного фонду України, – характеризувати (за вибором) управлінську структуру та функціональне зонування території природного і біосферного заповідника, національного природного і регіонального ландшафтного парку України та його роль у збереженні унікальних і типових ландшафтів, біорізноманіття і генофонду видів флори і фауни, – аналізувати географічні закономірності розподілу ПЗФ за природно-географічними регіонами й адміністративно-територіальними одиницями України, – розробляти послідовний план дій щодо підготовки документації для створення природно-заповідних територій загальнодержавного і місцевого значення в Україні, – розробляти послідовний план дій щодо розроблення і погодження Проектів організації території ПЗ, БЗ, НПП і РЛП, – аналізувати управлінську та функціонально-територіальну структуру природного і біосферного заповідника, національного природного парку. <p>Вивчення курсу сприяє розвитку таких надпрофесійних навичок: критичне мислення, професійна самопрезентація, когнітивна гнучкість, формування та відстоювання власної думки.</p>

	<p>У результаті вивчення цього курсу здобувачі набудуть таких компетентностей:</p> <p>Загальні компетентності: ЗК02 Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.</p> <p>Фахові компетентності: ФК09 Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів та екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства в умовах активізації глобальних змін геоморфосистем і виникнення геозагроз ФК12 Здатність застосовувати знання і необхідні практичні навички з планування, організації, мотивування, контролю та регулювання діяльності профільних підприємств і установ. ФК13 Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів геопланування, територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм.</p> <p>Програмні результати навчання: ПР08 Знати основні принципи управління підприємств сфери природокористування, їхньої організації, виробничої та організаційної структури управління. ПР09 Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми.</p>
Ключові слова	природоохоронні території, функціональне призначення, проектування, проєкт організації території, менеджмент природоохоронних територій
Формат курсу	Очна форма навчання передбачає постійний особистісний контакт науково-педагогічного працівника і студента, що забезпечує отримання студентами глибоких системних знань, стійких умінь. Студенти зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно з робочою програмою курсу. Проведення лекцій, практичних занять та консультації.
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ ¹
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру. Залікова оцінка враховує виконання практичних занять і результати прикінцевого опитування.
Пререквізити	Для вивчення дисципліни студенти потребують базових знань з фізичної географії, екології, охорони природи і раціонального використання природних ресурсів, природно-заповідної справи, які достатні для сприйняття категоріального апарату, розуміння практичного значення курсу.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення практичних занять, а також організація самостійної роботи студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання. Під час читання лекцій використовуються здобуті результати власних досліджень з розроблення Проєктів організації території заповідників і національних парків в Українських Карпатах, на Розточчі і Поділлі, а також проектування екологічної мережі Українських Карпат.

	<p>На практичних заняттях роз'яснюються сутності завдань і підходів до їх вирішення, а також способи вирішення проблемних питань. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, зокрема, проблемні лекції, робота в малих групах (практичні-дискусії).</p> <p>Проблемні лекції застосовуються при викладанні тем з проектування і створення природоохоронних територій в Україні та заключної лекції щодо природоохоронних територій та проектування екологічної мережі України.</p> <p>Різновидністю проблемних лекцій є міні-лекції, що застосовуються при висвітленні теми щодо географічних закономірностей поширення природоохоронних територій в Україні.</p> <p>Також широко використовується форма практичних-дискусій, які передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми. Вони використовуються для практичних занять, пов'язаних зі з'ясуванням структури управління та функціонального зонування території природних і біосферних заповідників та національних природних парків України.</p>
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні роботи: 60% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 60; • залікове опитування: 40% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 40. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Протягом семестру студент може набрати 60 балів. Приклад розподілу балів по темах на практичних заняття і залікового опитування подається нижче².</p> <p>Під час залікового опитування студент може набрати ще 40 балів. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке містить теоретичні і тестові запитання по кожній темі навчальної дисципліни. Для написання залікового завдання необхідний допуск, а саме наявність не менше 20 балів за поточний семестр.</p> <p>Отримані бали під час залікового опитування додаються до балів, отриманих на практичних заняттях.</p> <p>Практичні роботи студенти готують, отримавши індивідуальне завдання.</p> <p><i>Письмові роботи:</i> Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (практичні роботи, індивідуальне навчально-дослідне завдання тощо).</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується,</p>

	<p>що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p><i>Література.</i> Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, які відсутні з поміж рекомендованих, але які розкривають завдання лекційного курсу та практично-семінарських занять, індивідуального навчально-дослідного завдання.</p> <p><i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються бали набрані на заліковому тестуванні (змістові модулі 1–2), виконанні семінарських робіт, підготовці індивідуального навчально-дослідного завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Природоохоронні категорії України та їх основні завдання. 2. Структура природно-заповідного фонду України. 3. Природоохоронні територій вищої категорії заповідності в Україні. 4. Природно-заповідні об'єкти штучного походження у ПЗФ України. 5. Природоохоронні території природного походження у ПЗФ України. 6. Функції природоохоронних територій. 7. Природоохоронні функції заповідних об'єктів. 8. Наукові функції природоохоронних територій. 9. Соціально-економічні функції природоохоронних територій. 10. Культурно-дидактичні функції природоохоронних територій. 11. Статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму природних заповідників. 12. Статус, завдання і функціональна структура території національних природних парків. 13. Статус і завдання, функціональна структура території біосферних заповідників. 14. Назвіть національні природні парки Українських Карпат. 15. Назвіть національні природні парки заходу України. 16. Природні заповідники Криму. 17. Заповідники Степової природної зони України. 18. Назвіть природні заповідники Полісся. 19. Національні парки і заповідники Лісостепової природної зони України. 20. Національні парки і заповідники широколистяно-лісової природної зони України. 21. Заповідники і національні парки Степової природної зони України. 22. Режимы охорони природоохоронних територій.

	<p>23. Закон України «Про природно-заповідний фонд» (загальна характеристика).</p> <p>24. Порядок створення об'єктів природно-заповідного фонду України.</p> <p>25. Проект організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів: зміст, структура і порядок розроблення.</p> <p>26. Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів: зміст, структура і порядок розроблення.</p> <p>27. Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів: зміст, структура і порядок розроблення.</p> <p>28. Проект організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів: зміст, структура і порядок розроблення</p> <p>29. Національна екологічна мережа України: завдання, структурні елементи, етапи формування.</p> <p>30. Назвіть нормативно-правові акти (закони), які забезпечують формування екологічної мережі України.</p> <p>31. Структура фізико-географічних досліджень у заповідниках і національних парках.</p> <p>32. Міжнародна співпраця України та створення міждержавних природоохоронні території.</p> <p>33. Природоохоронні категорії МСОП.</p> <p>34. Структура управління, функціональне зонування природного заповідника.</p> <p>35. Структура управління, функціональне зонування біосферного заповідника.</p> <p>36. Структура управління, функціональне національного природного парку.</p> <p style="text-align: center;">Зразки тестів</p> <p>1. Який відсоток заповідності території України станом на 1.01.2022 рік?: а) 3,8%; б) 6,8%; в) 5,1%; г) 5,4%.</p> <p>2. Який Закон України регулює взаємовідносини у галузі заповідної справи? а) Закон про природно-заповідний фонд; б) Закон про екологічну мережу; в) Закон про охорону навколишнього природного середовища.</p> <p>3. Загальнодержавними органами управління територіями та об'єктами ПЗФ є: а) Обласні державні адміністрації; б) Кабінет міністрів України; в) Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів; г) Агенція лісових ресурсів.</p> <p>Орієнтовний перелік тестових завдань, поданий у методичному виданні “Навчальна програма, самостійні та тестові завдання з курсу “Географічні основи заповідної справи” за посиланням: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Methodych-Zapovidna-sprava-Brusak.pdf</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

**² Приклад розподілу балів з дисципліни
“Менеджмент та проектування природоохоронних територій”**

Виконання практичних робіт та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
10	10	12	10	10	14	12	14	8	

T 1, T 2, T 3, ... T 8 – теми занять.

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
71 – 80	C		
61 – 70	D		
51 – 60	E	задовільно	
21 – 50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

¹ СХЕМА КУРСУ “Менеджмент та проектування природоохоронних територій”

Тижд.	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Література.	Завдання	Термін виконання
1	<p>Тема 1. Природоохоронні категорії України та їхнє функціональне призначення. Об’єкти вищої категорії заповідності в Україні.</p> <p>Об’єкт, предмет і завдання вивчення дисципліни “Менеджмент та проектування природоохоронних територій”. Основні поняття, терміни і методи досліджень. Функції природоохоронних територій. Природоохоронні категорії України та їхнє функціональне призначення. Об’єкти вищої категорії заповідності в Україні – природні заповідники, біосферні заповідники і національні природні парки.</p>	Лекція	<p>1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с.</p> <p>2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>3. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.</p> <p>4. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</p> <p>5. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.</p> <p>6. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.</p> <p>7. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України</p>	1 год.	1 тиждень
	<p>Функції природно-заповідних територій і об’єктів та особливості функціонального призначення природоохоронних категорій України.</p>	Самостійна робота		6 год.	До наступного заняття
1	<p>Тема 2. Природно-заповідний фонд України: структура, динаміка, географія.</p> <p>Класифікація територій та об’єктів природно-заповідного фонду України. Структура ПЗФ України: площа і кількість природно-заповідних територій та їхня частка у ПЗФ України. Динаміка природно-заповідного фонду України у ХХ–ХХІ століттях. Розподіл “показника заповідності”, кількості та площі природоохоронних територій і об’єктів за адміністративними областями України. Географічні закономірності розподілу “показника заповідності”</p>	Лекція	<p>1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с.</p> <p>2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>3. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</p> <p>4. Брусак В., Зінько Ю., Кравчук Я., Кричевська Д., Сенчина Б., Шевчук О. Природоохоронні ресурси / Геоекологія Львівської області : монографія / за</p>	1 год.	1 тиждень

	за фізико-географічними регіонами та адміністративно територіальними одиницями у межах України, їхні причини.		заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. С. 159–207. 5. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України: статистичні дані структури і динаміки ПЗФ держави; сайти природно-заповідних установ України.		
	Класифікація і структура природно-заповідного фонду України. Ознайомитися з роллю природних і біосферних заповідників та національних природних парків у збереженні унікальних і типових ландшафтів України, біорізноманіття та генофонду видів флори і фауни.	Самостійна робота		10 год.	До наступного заняття
2	Пр. 1. Структура управління, функціональне зонування природного (біосферного) заповідника/національного природного парку N України та його роль у збереженні унікальних і типових ландшафтів, біорізноманіття та генофонду видів.	Практична робота	1. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с. 2. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с. 3. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: сайти природно-заповідних установ України	Характеристика структури управління і зонування БЗ, НПП. 2 год.	До наступного заняття
2	Тема 3. Організаційно-правові основи функціонування природоохоронних територій. Форми власності та правові засади функціонування територій ПЗФ. Землі природно-заповідного фонду та основні засоби збереження територій та об'єктів ПЗФ. Види використання територій ПЗФ. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій ПЗФ. Організаційна структура управління у галузі охорони та використання ПЗФ України на національному, регіональному і локальному рівнях.	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про природно-заповідний фонд України”, “Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні (Програма “Заповідники”)	2 год.	1 тиждень
	Ключові положення Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища” (1991), “Про природно-заповідний фонд України” (1992), Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні (Програма “Заповідники”) (1994),	Самостійна робота	4. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: структура управління міністерства	8 год.	До наступного заняття

3	<p>Тема 4. Проектування і створення природоохоронних територій. Проекти створення природно-заповідних об'єктів та тенденції їхньої організації в Україні.</p> <p>Головні підходи і принципи проектування природоохоронних територій. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів ПЗФ. Підготовка і подання клопотань про організацію чи оголошення територій ПЗФ. Попередній розгляд клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного і місцевого значення. Розроблення Проектів створення природно-заповідних територій і об'єктів та їхня структура. Прийняття рішень про створення чи оголошення територій, ПЗФ та їхніх охоронних зон. Зміна меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів ПЗФ. Резервування цінних для заповідання природних територій та об'єктів.</p>	Лекція	<p>1. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони. навчальний посібник / К.М. Горб. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. – 56 с.</p> <p>2. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.</p> <p>3. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ: Географіка, 2003. – 306 с.</p> <p>4. Брусак В. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / В. Брусак, Є. Іванов, Д. Кричевська, І. Ковальчук, І. Койнова, Л. Курганевич, М. Лопушанська, О. Пилипович, Б. Сенчина // Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532.</p>	2 год.	1 тиждень
	Порядок створення й оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого і загальнодержавного значення в Україні. Структура Проектів створення природно-заповідних об'єктів різних категорій.	Самостійна робота		8 год.	До наступного заняття
3	Пр. 2. Нормативно-правові засади проектування та менеджменту природоохоронних територій в Україні.	Практична робота	<p>1. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони. навчальний посібник / К.М. Горб. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. – 56 с.</p> <p>2. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ: Географіка, 2003. – 306 с.</p> <p>3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>4. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: “Про природно-заповідний фонд України”</p>	Структура проекту створення ПЗ, БЗ, НПП, РЛП та порядок розроблення. 2 год.	До наступного заняття
4.	Тема 5. Проекти організації території природного і біосферного заповідника та охорони його природних комплексів.	Лекція	1. Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування: навчальний	2 год.	1 тиждень

	<p>Положення про Проекти організації територій установ ПЗФ України. Зміст, порядок та головні етапи розробки Проекту організації території природного (біосферного) заповідника та охорони його природних комплексів. Організація розроблення Проекту організації території ПЗ і БЗ. Завдання першої виробничої та технічних нарад з розробки Проекту організації території ПЗ (БЗ). Зміст і завдання другої наради з розробки Проекту організації території ПЗ (БЗ). Порядок погодження та затвердження Проекту організації території ПЗ (БЗ).</p>		<p>посібник / О.П. Гавриленко. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 332 с.</p> <p>2. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 61 с.</p> <p>3. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 82 с.</p>		
	<p>Структура Проектів організації території природного і біосферного заповідника та охорони його природних комплексів. Картографічні і текстові додатки.</p>	Самостійна робота		8 год.	До наступного заняття
5	<p>Тема 6. Проекти організації території національного природного парку і регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів.</p> <p>Зміст, порядок та головні етапи розробки Проекту організації території національного природного парку (регіонального ландшафтного парку), охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів. Організація розроблення Проекту організації території НПП і РЛП. Завдання першої виробничої та технічних нарад з розробки Проекту організації території НПП (РЛП). Зміст і завдання другої наради з розробки Проекту організації території НПП (РЛП). Порядок погодження та затвердження Проекту організації території НПП (РЛП).</p>	Лекція	<p>1. Кукурудза М. Менеджмент національних парків: навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с.</p> <p>2. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / Під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 88 с.</p> <p>3. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / під ред. О.М. Селєзньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 86 с.</p>	2 год.	1 тиждень
	<p>Структура Проектів організації території національного природного парку (регіонального ландшафтного парку), охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів.. Картографічні і текстові додатки.</p>	Самостійна робота		8 год.	До наступного заняття

6.	<p>Пр. 3. Порядок розроблення і погодження Проектів організації території природного і біосферного заповідника, національного природного і регіонального ландшафтного парків.</p>	Практична робота	<p>1. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 61 с.</p> <p>2. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 82 с.</p> <p>3. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / Під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 88 с.</p> <p>4. Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проекту організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів / під ред. О.М. Селезньова. – К.: ДП “Центр екологічного моніторингу України” при КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. – 86 с.</p>	Структура проекту організації території ПЗ, БЗ, НПП, РЛП та порядок розроблення. Картографічні додатки. 2 год.	До наступного заняття
6.	<p>Тема 7. Менеджмент і економічне забезпечення функціонування природоохоронних територій в Україні. Управління в галузі організації, охорони та використання ПЗФ. Спеціально уповноважений орган державного управління в галузі організації, охорони та використання ПЗФ. Регіональні органи управління та спеціальні адміністрації природоохоронних територій. Участь об’єднань громадян в управлінні територіями ПЗФ. Режими охорони територій та об’єктів ПЗФ. Економічне забезпечення організації і функціонування ПЗФ. Економічне обґрунтування, оцінка й</p>	Лекція	<p>1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ: Географіка, 2003. – 306 с.</p> <p>2. Кукурудза М. Менеджмент національних парків : навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с.</p> <p>3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>4. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: “Про природно-заповідний фонд України”, ”Програма перспективного</p>	2 год.	1 тиждень

	<p>екологічне страхування територій ПЗФ. Власні кошти та екологічні фонди ПЗ, БЗ і НПП. Надання податкових та інших пільг об'єктам ПЗФ.</p> <p>Структура управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Регіональні органи управління Міндовкілля. Спеціальні адміністрації природоохоронних установ. Режими охорони територій та об'єктів ПЗФ.</p>	Самостійна робота	<p>розвитку заповідної справи в Україні (Програма “Заповідники”).</p> <p>5. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: структура управління міністерства.</p>	4 год.	До наступного заняття
7.	<p>Тема 8. Методи і форми менеджменту природно-заповідними територіями вищої категорії заповідності в Україні.</p> <p>Управління територіями природних і біосферних заповідників та національних природних парків. Спеціальні адміністрації та штатний розпис ПЗ, БЗ і НПП. Функціональне зонування територій та режим охорони і використання природних комплексів ПЗ, БЗ і НПП та їхніх охоронних зон. Організація охорони територій та об'єктів ПЗФ. Склад і повноваження служби державної охорони ПЗФ України та соціально-правовий захист посадових осіб служби держохорони. Державний і громадський контроль за додержанням режиму територій та об'єктів ПЗФ. Види відповідальності за порушення законодавства про ПЗФ. Менеджмент наукової діяльності.</p>	Лекція	<p>1. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25–35.</p> <p>2. Брусак В., Майданський М. Функціональне зонування національних природних і регіональних ландшафтних парків Карпатського регіону: сучасний стан, методи і методологія реалізації. – Вісник Львівського університету. Серія географ. – 2013. – Вип. 41. – С. 50–69.</p> <p>3. Гуль Н. Проблема сталого функціонування національних парків Карпатського регіону / Н. Гуль, Б. Сенчина, Б. Хомин // Вісник Львів. університету. Серія географічна, 2005. – Вип. 32. – С. 155–162.</p> <p>4. Кукурудза М. Менеджмент національних парків : навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с.</p> <p>5. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків: метод. посібник / Т.Л. Андрієнко, С.Ю. Попович, Г.В. Парчук [та ін.] ; під. ред. Т.Л. Андрієнко. – К. : Академперіодика, 2002. – 103 с.</p>	2 год.	1 тиждень
	<p>ПЗ, БЗ і НПП. Функціональне зонування територій та режим охорони і використання природних комплексів ПЗ, БЗ і НПП та їхніх охоронних зон. Служба державної охорони ПЗФ України. Структура фізико-географічних досліджень у заповідниках і національних парках. Програма Літопису природи.</p>	Самостійна робота		10 год.	До наступного заняття
8.	<p>Тема 9. Природоохоронні території та проектування екологічної мережі України. Міждержавні природоохоронні території.</p>		<p>1. Брусак В., Кричевська Д., Сенчина Б. Екологічна мережа / Львівська область: природні умови та ресурси: монографія / За заг. ред. д-ра геогр. наук,</p>	2 год.	1 тиждень

	Завдання і структурні елементи екомережі, принципи та етапи її формування. Регіональні програми та робочі схеми формування екологічних мереж. Природоохоронні категорії МСОП. Міждержавні природоохоронні території.		проф. М.М. Назарука. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 442–456. 2. Брусак В. Природоохоронні ресурси / В. Брусак, Ю. Зінько, Я. Кравчук, Д. Кричевська, Б. Сенчина, О. Шевчук // Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207. 3. Царик Л. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (концептуальні підходи, практична реалізація) / Л. Царик. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 320 с. 4. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: Закони України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” (2000) і “Про екологічну мережу” (2004). 5. Наукове опрацювання заходів щодо створення Карпатської екомережі [Електронний ресурс]: (заключний звіт про НДР) / А. Г. Безусько, С. Ю. Попович, С. Р. Матвеев, В. С. Мазурок, В. П. Брусак, Л. М. Фельбаба-Клушина, М. М. Приходько, Ю. Г. Масікевич, Л.Г. Безусько, Ю. В. Гречишкіна; Національний університет “Києво-Могилянська академія”. Київ, 2007. – 304 с. – Режим доступу : http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/ .		
	Закони України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” (2000) і “Про екологічну мережу” (2004). Структурні елементи екомережі. Екомережа Українських Карпат. Міждержавні природоохоронні території.	Самостійна робота		4 год.	До наступного заняття
8.	Пр.4. Спеціальні адміністрації і територіально-організаційна структура природного і біосферного заповідника, національного природного і регіонального ландшафтних парків та заходи з планування території й менеджменту їхньою діяльністю.	Практична робота	1. Кукурудза М. Менеджмент національних парків : навчальний посібник / М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 124 с. 2. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: Закон України “Про природно-заповідний фонд”. 3. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: офіційні сторінки природоохоронних установ.	Структура адміністрації і штатний розпис ПЗ, БЗ, НПП. 2 год.	До заліку